

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 191/2010-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. marca 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka, zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Z. K., B., a Ing. T. K., B., zastúpených advokátkou JUDr. I. B., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 312/1994 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Z. K. a Ing. T. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 312/1994 porušené boli.

2. Z. K. a Ing. T. K. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie každému v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré im je Okresný súd Bratislava IV p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Bratislava IV je p o v i n n ý uhradiť spoločne a nerozdielne Z. K. a Ing. T. K. trovy konania v sume 398,68 € (slovom tristodevät’desiatosem eur a šesťdesiatosem centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet ich právnej zástupkyne, advokátky JUDr. I. B., Advokátska kancelária, B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. decembra 2009 doručená sťažnosť Z. K., B. (ďalej len „sťažovateľka v 1. rade“), a Ing. T. K., B. (ďalej len „sťažovateľ v 2. rade“, spolu aj „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 312/1994.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že sťažovatelia vystupovali od 1. júla 1994 v pozícii navrhovateľov v označenom konaní, ktorého predmetom bolo vydanie bezdôvodného obohatenia. Žaloba bola podaná proti Ing. E. K. a Ing. J. K., obaja bytom B. (ďalej len „odporcovia“). Sťažovatelia postavili spolu s odporcami rodinný dom, v ktorom *„Z. K. spolu s manželom sa stali spoluvlastníkmi v 1/3, Ing. T. K. v 1/3 a Ing. E. K. spolu s manželom Ing. J. K. v 1/3. Problém nastal, keď Ing. E. K. spolu s manželom neumožnili Z. K. s manželom a Ing. T. K., aby mohli užívať v predmetnej nehnuteľnosti každý svoj spoluvlastnícky podiel, tak, ako bolo dohodnuté pri stavbe nehnuteľnosti.“* Preto *sťažovateľka v 1. rade s manželom a sťažovateľ v 2. rade „podali návrh na súd, kde žiadali, aby im Ing. E. K. s manželom zaplatili nájom za užívanie ich spoluvlastníckych podielov“*.

Podľa sťažovateľov sa v priebehu konania síce „vo veci konalo a aj sudca rozhodol trikrát rozsudkom, ale tento bol zakaždým zrušený odvolacím súdom s tým, že prvostupňový súd nerešpektoval pri svojom rozhodnutí právny názor odvolacieho súdu. ... Pritom poukazujeme na to, že v tomto prípade nejde o právne náročnú vec.“.

Sťažovatelia tiež uviedli, že v priebehu konania 13. januára 2008 zomrel manžel sťažovateľky v 1. rade, ktorý bol účastníkom konania, pričom „aj ďalšia navrhovateľka Z. K. je po mozgovej príhode, kedy sa síce z nej zotavila, ale nemôže plne používať ľavú polovicu tela a preto je upútaná na vozík“. Sťažovatelia sú toho názoru, že „prejednáváná vec nie je právne zložitá, sťažovatelia svojím konaním nedali žiadny dôvod súdu k predĺženiu konania, lebo sa konaní zúčastňovali a mali záujem na konaní, ale prieťahy v konaní vznikli pomalou a neefektívnou činnosťou súdu“.

Každý zo sťažovateľov žiada o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 500 € „z toho dôvodu, že pretrvávajúcou právnou neistotou, keď máme za to, že nemožno od občanov v právnom štáte, akým je aj Slovenská republika dosť dobre spravodlivo žiadať, aby ako účastníci súdneho konania čakali na právoplatné rozhodnutie vo veci vyše 15 rokov a doteraz nie je rozhodnuté. Pri liknavosti konania prvostupňového súdu sa môže stať, že sa sťažovatelia vôbec nedožijú právoplatného rozhodnutia vo veci...“.

Sťažovatelia netrvajú na ústnom pojednávaní vo veci.

Ústavný súd prijal uznesením č. k. III. ÚS 191/2010-9 z 12. mája 2010 sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie. Následne 8. júna 2010 vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti, zaslanie relevantného súdneho spisu a na oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Predsedníčka okresného súdu listom doručeným ústavnému súdu 1. júla 2010 oznámila, že žiadaný súdny spis sa od 26. mája 2010 nachádza na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) „za účelom konania a rozhodnutia o podanom odvolaní“. Zároveň prisľúbila, že žiadosť ústavného súdu „bude vybavená bezodkladne po vrátení spisu ...“.

Ústavný súd 1. októbra 2010 telefonicky na okresnom súde zistil, že požadovaný súdny spis sa stále nachádza na krajskom súde, preto 1. októbra 2010 požiadal predsedníčku krajského súdu o oznámenie, v akom štádiu sa odvolacie konanie nachádza a o určenie približného časového horizontu, v ktorom bude vo veci rozhodnuté.

Predsedníčka krajského súdu listom doručeným ústavnému súdu 18. októbra 2010 oznámila, že v predmetnej veci je nariadené verejné vyhlásenie rozsudku na 25. november 2010, „*a je predpoklad, že v tento deň bude o odvolaní rozhodnuté*“.

Ústavný súd 1. februára 2011 opätovne vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie v zmysle výzvy z 8. júna 2010 a na zaslanie súdneho spisu.

Vyjadrenie predsedníčky okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 8. februára 2011. Podala v ňom takýto chronologický priebeh sporného konania:

„Dňa 1.7.1994 bol na súd doručený návrh na začatie konania.

Dňa 14.9.1994 zákonný sudca vo veci určil termín pojednávania na deň 10.11.1994.

Dňa 10.11.1994 sa konalo pojednávanie.

Uznesením zo dňa 11.11.1994 súd odporcom uložil poriadkovú pokutu 500,- Sk.

Dňa 7.2.1995 sa konalo pojednávanie.

Uznesením zo dňa 8.2.1995 súd odporcom uložil poriadkové pokuty 1.000,- Sk.

Dňa 9.3.1995 sa konalo pojednávanie.

Uznesením zo dňa 15.3.1995 súd odporcom uložil poriadkové pokuty 5.000,- Sk.

Dňa 18.4.1995 podali odporcovia proti predmetnému uzneseniu zo dňa 15.3.1995 odvolanie.

Dňa 20.4.1995 sa konalo pojednávanie.

Dňa 28.4.1995 bol súdu doručený protinávrh odporcov, ktorý bol dňa 11.5.1995 doručený na vyjadrenie advokátovi navrhovateľov.

Dňa 1.6.1995 bolo súdu doručené vyjadrenie navrhovateľov k protinávru odporcov.

Dňa 1.6.1995 sa konalo pojednávanie.

Dňa 14.6.1995 bola súdu doručená špecifikácia nárokov navrhovateľov.

Dňa 4.10.1995 súd vyzval navrhovateľov na doplatenie súdneho poplatku.

Dňa 31.10.1995 navrhovatelia doplatili súdny poplatok.

Dňa 6.11.1995 súd vo veci určil termín pojednávania na deň 7.12.1995.

Dňa 7.12.1995 sa konalo pojednávanie.

Dňa 25.1.1996 sa konalo pojednávanie.

Rozsudkom zo dňa 30.1.1996 súd návrh aj vzájomný návrh zamietol.

Dňa 18.3.1996 podali odporcovia proti uvedenému rozsudku zo dňa 30.1.1996 odvolanie.

Dňa 19.3.1996 podali navrhovatelia proti uvedenému rozsudku zo dňa 30.1.1996 odvolanie.

Dňa 13.6.1996 bol spis predložený na rozhodnutie na odvolací súd.

Od 13.6.1996 do 14.11.1996 sa spis nachádzal na Mestskom súde v Bratislave.

Mestský súd v Bratislave ako odvolací súd napadnutý rozsudok tunajšieho súdu uznesením zo dňa 30.9.1996, č. k. 13Co 139/96-84 zrušil.

Dňa 22.11.1996 tunajší súd doručoval uznesenie odvolacieho súdu účastníkom konania.

Dňa 13.2.1997 sa konalo pojednávanie.

Dňa 18.3.1997 sa konalo pojednávanie.

Dňa 17.4.1997 sa konalo pojednávanie.

Rozsudkom zo dňa 22.4.1997 súd rozhodol tak, že odporcov zaviazal zaplatiť navrhovateľom 2.778,80 Sk s príslušenstvom a vo zvyšku návrh zamietol. Vzájomný návrh zamietol.

Dňa 3.7.1997 podali odporcovia proti uvedenému rozsudku zo dňa 22.4.1997 odvolanie.

Dňa 9.7.1997 podali navrhovatelia proti uvedenému rozsudku zo dňa 22.4.1997 odvolanie.

Dňa 17.2.1998 bol spis predložený na rozhodnutie na odvolací súd.

Od 17.2.1998 do 7.9.1998 sa spis nachádzal na Krajskom súde v Bratislave.

Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd napadnutý rozsudok tunajšieho súdu uznesením zo dňa 30.6.2008, č. k. 19Co 44/98-122 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

Dňa 8.9.1998 tunajší súd doručoval uznesenie odvolacieho súdu účastníkom konania.

Dňa 21.1.1999 sa konalo pojednávanie, na ktorom sa nariadilo znalecké dokazovanie.

Dňa 4.2.1999 bolo súdu doručené podanie odporcov s otázkami znalca.

Uznesením zo dňa 21.6.1999 súd ustanovil v konaní znalca Ing. M. B., ktorý podaním doručeným dňa 9.7.1999 oznámil, že je pracovne vyťažený a preto navrhuje ustanoviť v konaní iného znalca.

Uznesením zo dňa 27.9.1999 súd ustanovil v konaní znalca Ing. I. B., CSc., ktorý dňa 20.10.1999 doručil stanovisko, v ktorom oznámil, že nie je odborne kompetentný na vypracovanie žiadaného posudku.

Uznesením zo dňa 13.4.2000 súd ustanovil v konaní znalca Ing. arch. V. F., ktorý dňa 18.9.2000 prevzal spis za účelom vypracovania posudku v lehote 1 mesiaca.

Dňa 13.11.2000 súd urgoval zaslanie znaleckého posudku od znalca.

Opätovne dňa 19.12.2000 ako aj dňa 31.1.2001 súd urgoval zaslanie znaleckého posudku od znalca.

Uznesením zo dňa 28.3.2001 súd uložil znalcovi Ing. arch. V. F. poriadkovú pokutu 1.000,- Sk.

Dňa 27.4.2001 znalec podal proti uvedenému uzneseniu odvolanie so žiadosťou o odpustenie pokuty a so stanoviskom, že nie je odborne kompetentný na vypracovanie žiadaného posudku.

Uznesením zo dňa 16.7.2001 súd ustanovil v konaní znalca Doc. Ing. P. M., CSc., ktorému bol dňa 23.11.2001 zaslaný spis za účelom vypracovania posudku v lehote 1 mesiaca.

Dňa 14.1.2002 súd urgoval zaslanie znaleckého posudku od znalca.

Dňa 29.1.2002 znalec zaslal súdu vypracovaný posudok.

Dňa 25.2.2002 súd zaslal posudok na vyjadrenie účastníkom.

Dňa 20.3.2002 bolo súdu doručené vyjadrenie právnej zástupkyne navrhovateľov k posudku.

Dňa 21.3.2002 bolo súdu doručené vyjadrenie odporcov k posudku.

Uznesením zo dňa 24.4.2002 súd priznal znalcovi Doc. Ing. P. M., CSc. znaleckú odmenu.

Dňa 20.5.2002 podali odporcovia proti predmetnému uzneseniu zo dňa 24.4.2002 odvolanie.

Dňa 22.5.2002 podali navrhovatelia proti predmetnému uzneseniu zo dňa 24.4.2002 odvolanie.

Dňa 23.5.2002 sa konalo pojednávanie.

Dňa 22.8.2002 bol spis predložený na rozhodnutie na odvolací súd.

Od 22.8.2002 do 19.6.2003 sa spis nachádzal na Krajskom súde v Bratislave.

Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd napadnuté uznesenie tunajšieho súdu uznesením zo dňa 30.4.2003, č. k. 13Co 390/02-198 potvrdil.

Dňa 20.6.2003 tunajší súd doručoval uznesenie odvolacieho súdu účastníkom konania.

Dňa 14.10.2003 sa konalo pojednávanie.

Dňa 11.11.2003 sa konalo pojednávanie.

Dňa 2.12.2003 bolo súdu doručené podanie právnej zástupkyne navrhovateľov, ktorým žiadala o predĺženie lehoty na predloženie dokladov od realitných kancelárií.

Dňa 15.3.2004 súd vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľov, aby obratom predložila doklady od realitných kancelárií (potvrdenie o výške nájomného).

Dňa 27.4.2004 sa konalo pojednávanie.

Dňa 9.9.2004 sa konalo pojednávanie.

Rozsudkom zo dňa 16.9.2004 tunajší súd rozhodol tak, že odporcov zaviazal zaplatiť navrhovateľom 9.720 Sk s príslušenstvom a vo zvyšku návrh navrhovateľov zamietol. Vzájomný návrh odporcov tiež zamietol.

Dňa 24.11.2004 podali odporcovia proti uvedenému rozsudku zo dňa 16.9.2004 v časti, ktorou boli zviazaní na zaplatenie, ako aj v časti v ktorej bol zamietnutý ich vzájomný návrh, odvolanie.

Dňa 10.1.2005 bol spis predložený na rozhodnutie na odvolací súd.

Od 10.1.2005 do 26.7.2005 sa spis nachádzal na Krajskom súde v Bratislave.

Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd rozsudok tunajšieho súdu uznesením zo dňa 31.5.2005, č. k. 9Co 4/05-237 v odvolaní napadnutej časti zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

Dňa 16.8.2005 tunajší súd doručoval uznesenie odvolacieho súdu účastníkom konania.

Dňa 1.12.2005 sa konalo pojednávanie.

Dňa 21.2.2006 sa konalo pojednávanie.

Dňa 18.4.2006 sa konalo pojednávanie.

Dňa 6.6.2006 sa konalo pojednávanie.

Rozsudkom zo dňa 9.6.2006 tunajší súd rozhodol tak, že odporcov zaviazal zaplatiť navrhovateľom 5.984 Sk s príslušenstvom a vo zvyšku návrh navrhovateľov zamietol. Vzájomný návrh odporcov tiež zamietol.

Dňa 10.8.2006 podali odporcovia proti uvedenému rozsudku zo dňa 9.6.2006 v časti povinnosti zaplatiť navrhovateľom príslušenstvo, t. j. úroky z omeškania vo výške 22 % zo sumy 5.987 Sk od 1.6.1995 do zaplatenia a tiež v časti v ktorej bol zamietnutý ich vzájomný návrh odvolanie.

Dňa 16.8.2006 bol spis predložený na rozhodnutie na odvolací súd.

Od 16.8.2006 do 17.4.2008 sa spis nachádzal na Krajskom súde v Bratislave.

Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd rozsudok tunajšieho súdu uznesením zo dňa 20.3.2008, č. k. 9Co 393/06-291 v odvolaní napadnutej časti zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

Dňa 21.4.2008 tunajší súd doručoval uznesenie odvolacieho súdu účastníkom konania.

Dňa 10.6.2008 sa konalo pojednávanie, na ktorom súd uznesením pripustil rozšírenie vzájomného návrhu o úroky z omeškania a konanie prerušil až do skončenie dedičského konania po zomrelom navrhovateľovi v 1. rade L. K., ktorý zomrel dňa 13.1.2008.

Vydaním osvedčenia o dedičstve dňa 21.5.2009 sa skončilo dedičské konanie po zomrelom navrhovateľovi v 1. rade L. K., preto tunajší súd pokračoval v konaní.

Dňa 6.10.2009 sa konalo pojednávanie.

Dňa 24.11.2009 sa konalo pojednávanie na ktorom súd uznesením pripustil zmenu návrhu ako aj vzájomného návrhu.

Rozsudkom zo dňa 4.2.2010 tunajší súd rozhodol tak, že odporcov zaviazal zaplatiť navrhovateľom 22% úrok z omeškania zo sumy 198,63 € od 1.6.1995 do zaplatenia a navrhovateľov zaviazal zaplatiť odporcom 179,64 € s úrokom z omeškania 22 %

od 21.2.2006 do zaplataenia. Konanie o vzájomnom návrhu odporcov v časti 253,63 € zastavil a vo zvyšku vzájomný návrh zamietol.

Dňa 23.3.2010 podali navrhovatelia proti uvedenému rozsudku zo dňa 4.2.2010 v časti povinnosti zaplatiť odporcom 179,64 € s úrokom z omeškania odvolanie.

Dňa 28.5.2010 bol spis predložený na rozhodnutie na odvolací súd.

Od 28.5.2010 do 15.12.2010 sa spis nachádzal na Krajskom súde v Bratislave.

Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd rozsudok tunajšieho súdu rozsudkom zo dňa 25.11.2010, č. k. 9Co 207/10-360 v odvolaní napadnutej časti potvrdil.

Dňa 16.12.2010 tunajší súd doručoval rozsudok odvolacieho súdu účastníkom konania.

Dňa 4.1.2011 nadobudol rozsudok tunajšieho súdu zo dňa 4.2.2010, č. k. 6C 312/1994-341 v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 25.11.2010, č. k. 9Co 207/2010-360 právoplatnosť.“

S poukazom na citovaný prehľad procesných úkonov v konaní predsedníčka okresného súdu uviedla, že *„v danom prípade sa nejedná o nenáročnú vec. Je tomu tak vzhľadom na skutočnosť, že v priebehu konania navrhovatelia niekoľko krát upravovali návrh na začatie konania a tiež odporcovia podali vzájomný návrh, ktorý následne rozšírili a následne čiastočne zobrali späť. V konaní bolo tiež nariadené znalecké dokazovanie, ktoré bolo značne skomplikované, pretože znalci súdu postupne oznamovali že nie je v ich kompetencii vypracovať požadovaný posudok.“*

Podľa názoru predsedníčky okresného súdu *„k celkovej dĺžke konania prispeli aj účastníci konania najmä tým, že sa riadne nezúčastňovali nariadených pojednávaní“*. Zároveň zdôraznila, že k predĺženiu konania prispela aj smrť L. K., v dôsledku ktorej bolo potrebné konanie prerušiť do skončenia dedičského konania, ako aj skutočnosť, že súdny spis sa v dôsledku podávaných opravných prostriedkov šesťkrát nachádzal na krajskom súde. V závere predsedníčka okresného súdu zhrnula, že *„konanie bolo poznačené prieťahmi, boli to prieťahy subjektívneho ako aj objektívneho charakteru, ktoré však nemali preukázateľne za následok spôsobenie ujmy sťažovateľom. Sťažovatelia nijako nepreukázali, že by im bola priamym následkom porušenia ich základných práv spôsobená akákoľvek ujma.“*

Pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľov treba zohľadniť aj skutočnosť, že vec je toho času právoplatne skončená.

S poukazom na vyššie uvedené, navrhujem Ústavnému súdu Slovenskej republiky, aby sťažnosť vo vzťahu k Okresnému súdu Bratislava IV ako nedôvodnú zamietol.“.

Predsedníčka okresného súdu vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci.

Ústavný súd zaslal 8. marca 2011 právnej zástupkyňi sťažovateľov vyjadrenie predsedníčky okresného súdu s možnosťou zaujať k nemu stanovisko.

Právna zástupkyňa sťažovateľov doručila ústavnému súdu elektronickou formou 14. marca 2011 stanovisko, v ktorom neuviedla nové skutočnosti, na podanej sťažnosti trvá.

Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že ku dňu rozhodovania o sťažnosti je predmetné konanie právoplatne skončené. Rozsudok vo veci samej nadobudol po jeho potvrdení krajským súdom právoplatnosť 4. januára 2011.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti, a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitnosť veci, správanie účastníka konania a postup okresného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade. Navyše, keďže ústavný súd už v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 120/08 posudzoval žalované konanie okresného súdu na základe sťažnosti odporcov, využil ústavný súd pri terajšom rozhodovaní relevantné skutkové poznatky získané v uvedenom súvisiacom prípade [§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 121 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“)]

1. Ústavný súd sa pri posudzovaní prvého kritéria nestotožňuje s argumentáciou predsedníčky okresného súdu, podľa ktorej náročnosť žalovanej veci vyplýva z prehľadu procesných úkonov okresného súdu v predmetnom konaní, ako aj z procesných návrhov sťažovateľov, ktorí „v priebehu konania... niekoľkokrát upravovali návrh na začatie konania a tiež odporcovia podali vzájomný návrh, ktorý následne rozšírili a následne čiastočne zobrali späť.“.

Ústavný súd už judikoval, že základnými kritériami pre hodnotenie veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná na rozhodnutie o veci (II. ÚS 26/95). Konanie vedené okresným súdom, v rámci ktorého namietajú sťažovatelia zbytočné prietahy, je konaním, ktorého predmetom je zaplatenie nájomného za užívanie nehnuteľnosti (rodinného domu) a vydanie bezdôvodného obohatenia (vzájomný návrh). Uvedené žalované nároky na vydanie bezdôvodného obohatenia tvoria bežnú súčasť sporovej agendy na všeobecných súdoch; podklad rozhodnutia tvorí súdnou praxou ustálená a používaná právna úprava. Výklad a používanie tejto právnej úpravy sú stabilizované a na tento spor sa vzťahuje dostatok judikatúry všeobecných súdov.

Ku skutkovej stránke prerokovávanej veci ústavný súd uvádza, že účastníci konania svojím procesným postojom môžu do značnej miery determinovať vývoj objasňovania skutkového stavu prerokovávanej veci. Z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu vyplýva, že sťažovatelia v žalobe požadovali výlučne uloženie povinnosti odporcom na zaplatenia nájomného za stanovené obdobie. Vo svojom podaní doručenom konajúcemu súdu 14. júna 1995 sťažovatelia navrhli priznať im nielen už uplatnenú istinu, ale aj jej príslušenstvo tvorené úrokmi z omeškania (z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu pritom nevyplýva, či žalovaný súd túto zmenu návrhu na začatie konania uznesením pripustil). Napokon sťažovatelia svoj žalobný petit zmenili aj na pojednávaní 24. novembra 2009 (navrhli priznať im úroky z omeškania nie od 1. mája 1995 do zaplatenia, ale od 1. júna 1995 do zaplatenia), pričom okresný súd hneď na pojednávaní túto zmenu pripustil.

V prvom prípade, ako už ústavný súd uviedol, z obsahu súdneho spisu nemožno zistiť, či o návrhu na zmenu žalobného petitu bolo rozhodované. Iba z rozsudku okresného

súdu č. k. 6 C 312/1994-100 z 22. apríla 1997 vyplýva, že k judikovanej istine boli priznané už aj úroky z omeškania. Z hľadiska predmetu konania pred ústavným súdom nie je však v tejto súvislosti rozhodujúce, či okresný súd zmenu návrhu na začatie konania zo 14. júna 1995 formálne pripustil, podstatné je, že takýto návrh sťažovateľov nespôsobil žiadne predĺženie konania. V druhom prípade úpravy žalobného petitu bolo o nej rozhodnuté hneď na pojednávaní, na ktorom bola zo strany sťažovateľov navrhnutá, preto rovnako nemohla spôsobiť spomalenie priebehu konania.

Pokiaľ ide o vzájomný návrh odporcov a jeho zmeny v žalovanom konaní, ústavný súd zistil, že po doručení vzájomného návrhu konajúcemu súdu (28. apríla 1995) ho odporcovia zmenili na pojednávaní 21. februára 2006 tak, že k žalovanej istine navrhli aj priznanie príslušenstva, pričom okresný súd o tomto návrhu rozhodol až na pojednávaní 10. júna 2008 na základe výčitky krajského súdu vyjadrenej v odvolacom rozsudku. V danom prípade tak nemožno spomalenie konania pripočítať na vrub postojú odporcov. Okrem toho, uplatnenie príslušenstva k už skôr žalovanej istine nemalo vzhľadom na akcesorickú povahu príslušenstva pohľadávky žiaden vplyv na proces objasňovania skutkového stavu žalovanej veci.

Odporcovia napokon korigovali sumu žalovanej istiny aj na pojednávaní krajského súdu ako súdu odvolacieho 20. marca 2008 a následne uvedenú korekciu špecifikovali po skončení prerušenia konania okresného súdu na pojednávaní 6. októbra 2009. Okresný súd túto zmenu na pojednávaní 24. novembra 2009 uznesením pripustil. Ani v tomto prípade podľa názoru ústavného súdu nedošlo k spomaleniu konania následkom postojú účastníkov konania. Po vrátení spisu okresnému súdu bolo totiž konanie na pojednávaní 10. júna 2008 prerušené z dôvodu prebiehajúceho dedičského konania po jednom z účastníkov konania a po skončení prerušenia konania 24. novembra 2009 okresný súd zmenu vzájomného návrhu pripustil a o takto zmenenom návrhu 4. februára 2010 aj meritórne rozhodol. K spomaleniu konania v tomto štádiu tak neprispela navrhnutá zmena vzájomnej žaloby, ale prerušenie konania vyvolané objektívnou právnou skutočnosťou (smrťou účastníka) spojenou so súvisiacim dedičským konaním.

Čiastočné späťvzatie vzájomného návrhu na pojednávaní 4. februára 2010 bolo reakciou odporcov na skutočnosť, že v späťvzatej časti je nimi uplatnený nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia premlčaný. Navyše, okresný súd hneď na tom istom pojednávaní meritórne rozhodol, preto ani v tomto prípade o spomalení konania pre procesné návrhy odporcov nemožno uvažovať.

Vzhľadom na uvedené tak ústavný súd považoval argumentáciu predsedníčky okresného súdu o náročnosti žalovaného konania danej zmenami žalobných návrhov zo strany účastníkov konania za nedôvodnú a zotrval na názore o právnej a skutkovej nenáročnosti posudzovaného konania.

2. Pri posudzovaní druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietáhov v konaní ústavný súd dospel k záveru, že správanie sťažovateľov prispelo k celkovej dĺžke konania, avšak iba v zanedbateľnej miere. So skutočnosťou realizácie niektorých procesných práv sťažovateľov v posudzovanom konaní a s jej vplyvom na dĺžku konania sa už ústavný súd vysporiadal v bode 1 tejto časti odôvodnenia.

Pokiaľ ide o účasť sťažovateľov na nariadených pojednávaniach, ústavný súd zistil, že na pojednávaní 23. mája 2002 sa nezúčastnila sťažovateľka v 1. rade ani právny zástupca sťažovateľov, iba sťažovateľ v 2. rade.

K spomaleniu priebehu konania došlo po pojednávaní 11. novembra 2003, pretože právna zástupkyňa sťažovateľov mala do jedného mesiaca predložiť okresnému súdu listinné dôkazy (potvrdenia realitných kancelárií). Už 2. decembra 2003 však požiadala okresný súd o predĺženie určenej lehoty o jeden mesiac a po nedodržaní uvedenej lehoty na základe výzvy okresného súdu z 15. marca 2004 mu 26. marca 2004 oznámila, že požadované dôkazy z objektívnych dôvodov nemôže predložiť. Zároveň navrhla okresnému súdu vyžiadať si tieto dôkazy. Okresný súd však na pojednávaní 9. septembra 2004 ukončil dokazovanie a rozhodol sa teda navrhnuté dôkazy neobstarávať.

Sťažovatelia ani ich právna zástupkyňa sa nezúčastnili pojednávania 27. apríla 2004. Právna zástupkyňa ospravedlnila svoju neúčasť tvrdením, že sa musí zúčastniť pojednávania na inom súde. Následne bolo pojednávanie nariadené na 1. júl 2004 a v dôsledku

neprítomnosti odporcov v júli a auguste bol termín pojednávania presunutý na 9. september 2004.

Sťažovatelia ani ich právna zástupkyňa sa bez ospravedlnenia nezúčastnili pojednávania 1. decembra 2005. Na tomto pojednávani sa však nezúčastnili ani odporcovia, preto bolo odročené na 21. február 2006. Rovnako sa sťažovatelia bez ospravedlnenia nezúčastnili ani pojednávania 9. júna 2006. Účelom tohto pojednávania však bolo výlučne vyhlásenie rozsudku vo veci samej.

Sťažovateľka v 1. rade (bez ospravedlnenia) ani právna zástupkyňa sťažovateľov (s ospravedlnením) sa nezúčastnili pojednávania 6. októbra 2009. Nasledovalo pojednávanie 24. novembra 2009.

Ústavný súd zistené procesné úkony sťažovateľov nehodnotí ako spôsobilé prispieť k predĺženiu konania. Vyplýva to z ich charakteru a reakcie okresného súdu na tieto návrhy.

Ústavný súd tak konštatuje, že procesný postoj sťažovateľov spôsobil len minimálne spomalenie konania, z hľadiska dĺžky celého konania (16 a pol roka) možno „príspevok“ sťažovateľov k spomaleniu jeho priebehu hodnotiť ako zanedbateľný a pre posúdenie porušenia označených základných práv za takmer irelevantný.

3. Postup okresného súdu ako tretie kritérium posúdenia porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zhodnotil ústavný súd ako postup, ktorý vykazoval zbytočné prietahy.

Pri hodnotení obdobia od začatia preskúmaného konania až do 17. marca 2009 ústavný súd hodnotil postup okresného súdu v zmysle záverov prijatých v rámci už spomínaného konania vedeného pod sp. zn. II. ÚS 120/08 (nález zo 17. marca 2009). Z obsahu vyžiadaného súdneho spisu pritom ústavný súd ustálil, že postup okresného súdu po uvedenom dátume už nemožno považovať za vykazujúci prietahy. V tomto období okresný súd po skončení prerušenia konania plynulo vo veci konal a 4. februára 2010 vyhlásil meritórný rozsudok, ktorý bol následne krajským súdom potvrdený.

V postupe okresného súdu sa vyskytli obdobia nečinnosti od 21. januára 1999 do 21. júna 1999 (päť mesiacov), od 20. októbra 1999 do 13. apríla 2000 (šesť mesiacov). Za nesústredený treba považovať postup okresného súdu pri zabezpečovaní znaleckého dokazovania (21. januára 1999 bolo pojednávanie odročené na neurčito z dôvodu znaleckého dokazovania, ktoré bolo realizované až 29. januára 2002). Aj postupy svedčiace o nesústredenosti a neefektívnosti sú pritom stabilne považované za dôvod založenia právomoci ústavného súdu na konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (napr. I. ÚS 17/99, II. ÚS 33/99, II. ÚS 64/99).

Z hľadiska namietaného porušenia označených práv sťažovateľov má podľa názoru ústavného súdu relevanciu aj prístup okresného súdu k rešpektovaniu právneho názoru krajského súdu ako súdu odvolacieho tak, ako to vyžaduje § 226 OSP.

Konajúci súd vo veci prvýkrát meritórne rozhodol 30. januára 1996 rozsudkom č. k. 6 C 312/94-74. Na základe odvolania oboch strán sporu odvolací súd uznesením č. k. 13 Co 193/96-84 z 30. septembra 1996 napadnutý prvostupňový rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie z dôvodu nedostatočného zistenia skutkového stavu veci a z dôvodu nedostatočného odôvodnenia. Odvolací súd zdôraznil, že v ďalšom konaní bude vzhľadom na tvrdenia účastníkov konania o dohode o užívaní veci odporcami za náhradu okrem iného potrebné zistiť, „či k takejto dohode skutočne došlo a zistiť spôsob užívania nehnuteľnosti, dokedy navrhovatelia nehnuteľnosť užívali, čo konkrétne, t. j. aké miestnosti, zistiť, aké náklady v súvislosti s užívaním nehnuteľnosti im vznikli, či tieto vo výške zodpovedajúcej užívanej časti aj zaplatili“. Ďalej odvolací súd uviedol, že pri prípadnom „posudzovaní nároku odporcov na vydanie bezdôvodného obohatenia..., nárok bude potrebné posúdiť podľa rozsahu užívania nehnuteľnosti navrhovateľmi“.

V poradí druhý rozsudok vo veci samej (č. k. 6 C 312/94-100 z 22. apríla 1997) krajský súd na základe odvolania oboch sporových strán uznesením č. k. 19 Co 44/98-122 z 30. júna 1998 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie s právnym názorom, že „bude potrebné zistiť k akej dohode o užívaní medzi spoluvlastníkmi došlo, kto, v akej miere a v akom časovom rozsahu nehnuteľnosť užíval a užíva...“. Krajský súd zdôraznil, že okresný súd „sa neriadil závermi odvolacieho súdu a nevykonal dokazovanie v naznačenom

smere. Svoje závery nezdôvodnil a nevyporiadal sa ani s námietkami účastníkov...“. Povinnosťou okresného súdu podľa krajského súdu malo byť opätovné posúdenie vzájomného návrhu odporcov i z pohľadu sťažovateľmi vznesenej námietky premlčania.

Tretíkrát rozhodol okresný súd vo veci samej rozsudkom č. k. 6 C 312/94-227 zo 16. septembra 2004. V dôsledku odvolania odporcov krajský súd uznesením č. k. 9 Co 4/05-237 z 31. mája 2005 prvostupňový rozsudok v napadnutej časti zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Krajský súd konštatoval nedostatočnosť odôvodnenia napadnutej časti prvostupňového rozsudku, čo sa týka prisúdených úrokov z omeškania, a upozornil na povinnosť okresného súdu prihliadnúť na sťažovateľmi vznesenú námietku premlčania.

Okresný súd rozhodol vo veci opätovne rozsudkom č. k. 6 C 312/94-273 z 9. júna 2006. Rozsudok čiastočne napadli sťažovatelia odvolaním, na základe ktorého ho krajský súd uznesením č. k. 9 Co 393/06-291 z 20. marca 2008 čiastočne zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V odôvodnení krajský súd konštatoval, že hoci *„tento prvostupňový rozsudok bol už v poradí štvrtý, ale súd prvého stupňa opätovne sa neriadil pokynmi odvolacieho súdu, nerešpektoval ani jeho právny názor (porov. uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31. mája 2005 č. k. 9Co 4/05-237). V tomto uznesení odvolací súd výslovne upozornil súd prvého stupňa na nepreskúmateľnosť výroku ohľadne priznaných úrokov z omeškania pre nedostatok odôvodnenia, ktorého pochybenia sa opäť súd prvého stupňa dopustil v napadnutom rozsudku zo dňa 9.6.2006.*

Súd prvého stupňa nerešpektoval ani názor odvolacieho súdu ohľadne vzájomného návrhu, i keď jasným a zrozumiteľným spôsobom mu bolo vysvetlené akým smerom má pri ďalšom dokazovaní postupovať...“.

V naznačených súvislostiach krajský súd konštatoval, že časť výroku napadnutého rozsudku okresného súdu týkajúca sa priznaných úrokov z omeškania *je nepreskúmateľná, „nie pre nedostatok dôvodov, ale pre ich úplnú absenciu“.*

Až v poradí piaty rozsudok okresného súdu vo veci samej č. k. 6 C 312/94-341 zo 4. februára 2010 bol krajským súdom v rámci odvolacej fázy konania potvrdený.

Popísané a zjavné viacnásobné nedostatky okresného súdu pri meritórnom rozhodovaní v posudzovanom konaní majú podľa názoru ústavného súdu priamy dopad na kvalitu dodržiavania základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, aj práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote. Argument predsedníčky okresného súdu (vyjadrenie doručené ústavnému súdu 8. februára 2011), podľa ktorého obdobia, keď sa súdny spis z dôvodu podaných opravných prostriedkov nachádzal na odvolacom súde, „*nemožno brať do úvahy pri posudzovaní prietáhov v konaní spôsobených tunajším súdom*“, je tak v základoch spochybnený. Aj keď v dôsledku podávaných opravných prostriedkov sa súdny spis nachádzal na odvolacom súde v súhrne viac ako štyri a pol roka, za dôvodný možno považovať predpoklad, že ak by okresný súd bol dôsledne rešpektoval vyjadrené právne názory odvolacieho súdu, predmetné konanie by sa výrazne skrátilo.

4. Ústavný súd konštatuje, že posudzované konanie okresného súdu sa vyznačovalo procesnými nedostatkami, ktoré spočívali predovšetkým v neefektívnosti a nesústreďenosti postupu okresného súdu a prispeli rozhodujúcou mierou k tomu, že právna istota sťažovateľov bola nastolená až po viac ako šestnástich rokoch od uplatnenia ich práva na súde. Uvedené nedostatky vo svojom súhrne majú za následok porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov aj práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote (bod 1 výroku tohto nálezu).

5. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd z obsahu vyžiadaného spisu i z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu zistil, že predmetné konanie bolo právoplatne skončené 4. januára 2011, preto neprikázal okresnému súdu, aby vo veci ďalej konal bez prietáhov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľov garantovaného im čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia.

Sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie každému po 1 500 €.

Ústavný súd stabilne judikuje, že cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 289/09).

Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení vzal do úvahy najmä charakter predmetu konania, obdobie právnej neistoty sťažovateľov, ich správanie počas predmetného konania, a aj tú skutočnosť, že ústavný súd vo veci zistil porušenie základného práva.

V okolnostiach posudzovaného prípadu ústavný súd považuje za primerané priznať sťažovateľom navrhovanú sumu 1 500 € (bod 2 výroku nálezu). Pri určovaní finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo záujmu ochrany ústavnosti a zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera ESLP, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu.

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou JUDr. I. B. Advokátka si uplatnila trovy právneho zastúpenia bez ich špecifikácie.

Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby vykonané pre každého z nich, a to prevzatie a prípravu zastupovania a písomné podanie (sťažnosť). Tieto úkony boli vykonané v roku 2009.

Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení účinnom v čase vykonania úkonov právnej služby (ďalej len „vyhláška“) prislúcha ako základná tarifa podľa § 11 ods. 2 vyhlášky 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky, t. j. zo sumy 695,41 € pre úkony v roku 2009), čo predstavuje po prepočte na euro za jeden úkon v roku 2009 odmenu v sume 115,90 €. K tejto sume je potrebné pripočítať režijný paušál 6,95 € za každý úkon právnej pomoci.

Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 20 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

S poukazom na výsledok konania mali podľa názoru ústavného súdu sťažovatelia nárok na náhradu trov konania za štyri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2009 (dvakrát prevzatie a príprava zastúpenia, dvakrát písomné podanie – sťažnosť), preto základná sadzba tarifnej odmeny po znížení podľa § 13 ods. 2 vyhlášky v tomto prípade je 370,88 €. K tejto sume bolo potrebné pripočítať režijný paušál v celkovej sume 27,80 € (štyrikrát 6,95 €). Spolu tak priznaná náhrada trov právneho zastúpenia sťažovateľov predstavuje sumu 398,68 €.

Ústavný súd tak priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia v sume 398,68 € (bod 3 výroku nálezu), pričom okresný súd je povinný zaplatiť ju na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. marca 2011

